

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (tretji senat)

z dne 9. februarja 2012*

„Predlog za sprejetje predhodne odločbe — Približevanje zakonodaj — Intelektualna lastnina — Avtorska pravica in sorodne pravice — Direktive 93/83/EGS, 2001/29/ES, 2006/115/ES in 2006/116/ES — Pogodbena delitev pravic izkoriščanja kinematografskega dela med glavnim režiserjem in producentom dela — Nacionalna ureditev, v skladu s katero ima po samem zakonu vse te pravice izključno producent filma — Možnost odstopanja od tega pravila z dogovorom med strankama — Posledična pravica do nadomestila“

V zadevi C-277/10,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Handelsgericht Wien (Avstrija) z odločbo z dne 17. maja 2010, ki je prispela na Sodišče 3. junija 2010, v postopku

Martin Luksan

proti

Petrusu van der Letu,

SODIŠČE (tretji senat),

v sestavi K. Lenaerts, predsednik senata, J. Malenovský (poročevalec), sodnik, R. Silva de Lapuerta, sodnica, G. Arestis in T. von Danwitz, sodnika,

generalna pravobranilka: V. Trstenjak,

sodni tajnik: K. Malacek, administrator,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 5. maja 2011,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za M. Luksana M. Walter, odvetnik,
- za P. van der Leta Z. van der Let-Vangelatou, odvetnica,
- za avstrijsko vlado C. Pesendorfer, zastopnica,
- za špansko vlado N. Díaz Abad, zastopnica,
- za Evropsko komisijo J. Samnadda in F. W. Bulst, zastopnika,

* Jezik postopka: nemščina.

po predstavitvi sklepnih predlogov generalne pravobranilke na obravnavi 6. septembra 2011

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago:
 - Členov 2 in 4 Direktive Sveta 92/100/EGS z dne 19. novembra 1992 o pravici dajanja v najem in pravici posojanja ter o določenih pravicah, sorodnih avtorski, na področju intelektualne lastnine (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 17, zvezek 1, str. 120);
 - členov 1 in 2 Direktive Sveta 93/83/EGS z dne 27. septembra 1993 o uskladitvi določenih pravil o avtorski in sorodnih pravicah v zvezi s satelitskim radiodifuznim oddajanjem in kabelsko retransmisijo (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 17, zvezek 1, str. 134);
 - člena 2 Direktive Sveta 93/98/EGS z dne 29. oktobra 1993 o uskladitvi trajanja varstva avtorske pravice in določenih sorodnih pravic (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 17, zvezek 1, str. 141);
 - členov 2, 3 in 5 Direktive 2001/29/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. maja 2001 o usklajevanju določenih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 17, zvezek 1, str. 230).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med glavnim režiserjem dokumentarnega filma, M. Luksanom, in producentom tega filma, P. van der Letom, glede izpolnjevanja pogodbe, s katero naj bi prvi na drugo prenesel svoje avtorske pravice in nekatere pravice izkoriščanja na tem filmu.

Pravni okvir

Mednarodno pravo

Bernska konvencija

- 3 Člen 14bis Bernske konvencije za varstvo književnih in umetniških del (Pariški akt z dne 24. julija 1971) v različici, ki izhaja iz spremembe z dne 28. julija 1979 (v nadaljevanju: Bernska konvencija), določa:
 - „(1) Brez škode za pravice avtorja katerega koli dela, ki bi bilo lahko prirejeno ali reproducirano, uživa kinematografsko delo varstvo kot izvirno delo. Imetnik avtorske pravice na kinematografskem delu ima enake pravice kot avtor izvirnega dela, pri čemer so mišljene tudi pravice, ki so določene v 14. členu te konvencije.
 - (2)
 - (a) Določanje imetnikov avtorske pravice na kinematografskem delu je prepuščeno zakonom države, v kateri se varstvo zahteva.

- (b) V državah unije, v katerih zakoni vštrevajo med te imetnike avtorje, ki so kaj prispevali k realizaciji kinematografskega dela, se ti avtorji, če so se zavezali za ta prispevek, ne morejo upreti reproduciranju, dajanju v promet, javnemu predvajanju in izvajanju, žičnemu in radiodifuznemu prenašanju za javnost, priobčitvi javnosti, dopolnitvi s podnapisi in dvojnim besedilom (dubliranje) kinematografskega dela, razen če ni drugače ali kaj posebnega dogovorjeno.
- (c) Vprašanje, ali mora imeti za uporabo tega odstavka pod b) zgoraj omenjena zaveza obliko pismene pogodbe ali ustreznega pismenega akta ali ne, rešujejo zakoni države unije, v kateri ima proizvajalec [producent] kinematografskega dela svoj sedež ali običajno prebivališče. Državi unije, v kateri se zahteva varstvo, pa je prepuščena pravica, da določi v svojih zakonih, ali mora imeti ta zaveza obliko pismene pogodbe ali drugega ustreznega pismenega akta. Države, ki izkoristijo to pravico, morajo o tem obvestiti generalnega direktorja s pismeno izjavo, ki jo ta takoj sporoči drugim državam unije.
- (d) Z besedami ‚če ni drugače ali kaj posebnega določeno‘ je treba razumeti vsak omejevalni pogoj, ki utegne spremljati omenjeno zavezo.
- (3) Če ni v domačih zakonih drugače določeno, ne velja drugi odstavek tega člena pod b) za avtorje scenarijev, dialogov in glasbenih del, ustvarjenih za realizacijo kinematografskega dela in ne za njegovega glavnega realizatorja [režiserja]. Države unije, katerih zakoni ne predvidevajo uporabe zgoraj navedenega drugega odstavka pod b) za omenjenega režiserja, pa morajo o tem obvestiti generalnega direktorja s pismeno izjavo, ki jo ta takoj sporoči vsem drugim državam unije.“

Pogodba SOIL o avtorski pravici

- 4 Svetovna organizacija za intelektualno lastnino (SOIL) je v Ženevi 20. decembra 1996 sprejela Pogodbo SOIL o avtorski pravici. Ta pogodba je bila v imenu Evropske skupnosti priznana s Sklepom Sveta 2000/278/ES z dne 16. marca 2000 (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 11, zvezek 33, str. 208).
- 5 Pogodba SOIL o avtorski pravici v členu 1(4) določa, da morajo pogodbenice upoštevati člene od 1 do 21 Bernske konvencije.

Pravo Unije

Direktiva 93/83

- 6 Člen 1(5) Direktive 93/83 določa:
- „Za namene te direktive velja glavni režiser kinematografskega ali avdiovizualnega dela za njegovega avtorja ali soavtorja. Države članice lahko predvidijo, da za soavtorje veljajo tudi drugi.“
- 7 V poglavju II te direktive z naslovom „Radiodifuzno oddajanje po satelitu“ je člen 2, ki pod naslovom „Pravica radiodifuznega oddajanja“ določa:
- „Države članice za avtorja predvidijo izključno pravico, da dovoli priobčitev javnosti po satelitu avtorsko-pravno varovanih del v skladu z določbami iz tega poglavja.“

Direktiva 2001/29

8 V uvodnih izjavah 5, od 9 do 11, 20, 31 in 35 Direktive 2001/29 je navedeno:

„(5) S tehnološkim razvojem so se možnosti za ustvarjanje, izdelavo in izkoriščanje povečale in postale bolj raznolike. Čeprav novi koncepti za varstvo intelektualne lastnine niso potrebni, je treba trenutno veljavno zakonodajo o avtorski in sorodnih pravicah prilagoditi in dopolniti, da bo ustrezala ekonomskih realnostim, kot so nove oblike izkoriščanja.

[...]

(9) Vsakršno usklajevanje avtorske in sorodnih pravic mora temeljiti na visoki stopnji varstva, kajti takšne pravice so za intelektualno ustvarjanje bistvenega pomena. Njihovo varstvo pomaga zagotoviti ohranjanje in razvoj ustvarjalnosti v interesu avtorjev, izvajalcev, producentov, potrošnikov, kulture, industrije in javnosti nasploh. Intelektualna lastnina se torej prizna kot sestavni del lastnine.

(10) Če naj avtorji ali izvajalci nadaljujejo z ustvarjalnim in umetniškim delom, morajo za uporabo svojega dela prejeti primerno nagrado, prav tako pa tudi producenti, da lahko to delo financirajo. V proizvodnjo proizvodov, kot so fonogrami, filmi ali multimedijski izdelki, ter opravljanje storitev, kot so ‚storitve na zahtevo‘, je treba precej investirati. Zadostno pravno varstvo pravic intelektualne lastnine je nujno, če se želi zagotoviti takšno nagrajevanje in zagotoviti možnost za zadovoljive donose na te investicije.

(11) Strog, dejanski sistem varstva avtorske in sorodnih pravic je eden glavnih načinov za zagotavljanje, da evropska kulturna ustvarjalnost in proizvodnja prejmeta nujna sredstva, ter za varovanje neodvisnosti in dostojanstva umetniških ustvarjalcev in izvajalcev.

[...]

(20) Ta Direktiva temelji na načelih in pravilih, ki so že opredeljena v trenutno veljavnih direktivah na tem področju, še posebej [v Direktivi Sveta 91/250/EGS z dne 14. maja 1991 o pravnem varstvu računalniških programov (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 17, zvezek 1, str. 114), kakor je bila spremenjena z Direktivo 93/98, Direktivi 92/100, kakor je bila spremenjena z Direktivo 93/98, Direktivi 93/83, Direktivi 93/98 in Direktivi 96/9/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. marca 1996 o pravnem varstvu baz podatkov (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 13, zvezek 15, str. 459)], in razvija ta načela in pravila ter jih umešča v kontekst informacijske družbe. Določbe te direktive ne smejo vplivati na določbe navedenih direktiv, razen če v tej direktivi ni drugače določeno.

[...]

(31) Zagotoviti je treba pravično ravnotežje pravic in interesov med različnimi kategorijami imetnikov pravic, pa tudi med različnimi kategorijami imetnikov pravic in uporabnikov varovanih predmetov. [...]

[...]

(35) V določenih primerih izjem ali omejitev naj imetniki pravic prejmejo pravično nadomestilo, ki jim bo ustrezno nadomestilo uporabo njihovih varovanih del ali predmetov sorodnih pravic. Pri določanju oblike, podrobne ureditve in možne ravni takšnega pravičnega nadomestila naj se upoštevajo posebne okoliščine vsakega primera. Pri ocenjevanju teh okoliščin bi lahko bil koristen kriterij potencialna škoda, ki jo zadevno dejanje povzroči imetnikom pravic. [...]"

9 Člen 1(2) Direktive 2001/29 določa:

„Razen v primerih iz člena 11 se ta direktiva ne dotika in ne vpliva na obstoječe določbe Skupnosti v zvezi s:

[...]

(b) pravico dajanja v najem, pravico posojanja in določenimi pravicami, sorodnimi avtorski, na področju intelektualne lastnine;

(c) avtorsko in sorodnimi pravicami, ki veljajo za kabelsko in satelitsko oddajanje programov;

(d) trajanjem varstva avtorske in določenih sorodnih pravic;

[...]“

10 Člen 2 te direktive z naslovom „Pravica reproduciranja“ določa:

„Države članice predvidijo za spodaj naštetih izključno pravico, da dovolijo ali prepovedo, neposredno ali posredno, začasno ali stalno, reproduciranje na vsak način in v vsaki obliki, v celoti ali deloma:

(a) avtorjem za njihova dela;

(b) izvajalcem za posnetke njihovih nastopov;

(c) proizvajalcem fonogramov za njihove fonograme;

(d) producentom prvega posnetka filmov za izvornik in primerke njihovih filmov;

(e) RTV organizacijam za posnetke njihovih oddaj ne glede na to, ali oddajajo po žici ali po radijskih valovih, vključno s kablom ali satelitom.“

11 Člen 3 te direktive z naslovom „Pravica priobčitve del javnosti in pravica do dajanja na voljo javnosti predmetov sorodnih pravic“ določa:

„1. Države članice predvidijo za avtorje izključno pravico, da dovolijo ali prepovejo vsakršno obliko priobčenja njihovih del javnosti, po žici ali na brezžični način, vključno z dajanjem svojih del na voljo javnosti tako, da imajo člani javnosti do njih dostop s kraja in v času, ki si ju izberejo sami.

2. Države članice predvidijo za spodaj naštetih izključno pravico, da dovolijo ali prepovedo vsakršno obliko dajanja na voljo njihovih del javnosti, po žici ali na brezžični način tako, da imajo pripadniki javnosti do njih dostop s kraja in v času, ki si ju izberejo sami:

(a) izvajalcem za posnetke njihovih nastopov;

(b) proizvajalcem fonogramov za njihove fonograme;

(c) producentom prvega posnetka filmov za izvornik in primerke njihovih filmov;

(d) RTV organizacijam za posnetke njihovih oddaj ne glede na to, ali oddajajo po žici ali po radijskih valovih, vključno s kablom ali satelitom.

3. Pravice iz odstavka 1 in 2 se ne izčrpajo z nobenim dejanjem priobčitve javnosti oziroma dajanja na voljo javnosti, kot ju določa ta člen.“

12 Člen 5 te direktive z naslovom „Izjeme in omejitve“ v odstavkih 2(b) in 5 določa:

„2. Države članice lahko predvidijo izjeme in omejitve pravice reproduciranja iz člena 2 v naslednjih primerih:

[...]

(b) v zvezi z reprodukcijami v katerem koli mediju, ki jih izdela fizična oseba za privatno uporabo in v namene, ki niso niti posredno niti neposredno komercialni, ob pogoju, da imetniki pravic prejmejo pravično nadomestilo, pri katerem se upošteva uporaba ali neuporaba tehničnih ukrepov po členu 6 na zadevnem delu ali predmetu;

[...]

5. Izjeme in omejitve iz odstavkov 1, 2, 3 in 4 naj se uporabijo le v določenih posebnih primerih, ki niso v nasprotju z normalnim izkoriščanjem dela ali drugega predmeta in ne vplivajo pretirano na legitimne interese imetnika pravic.“

Direktiva 2006/115/ES

13 Direktiva 92/100 je bila razveljavljena z Direktivo 2006/115/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2006 o pravici dajanja v najem in pravici posojanja ter o določenih pravicah, sorodnih avtorski pravici, na področju intelektualne lastnine (UL L 376, str. 28). V zadnji direktivi so kodificirane in s podobnimi besedami povzete določbe iz Direktive 92/100. Glede na čas dejanskega stanja v sporu o glavni stvari (marec 2008) se *ratione temporis* uporablja Direktiva 2006/115, tako da bo Sodišče vprašanja predložitvenega sodišča preučilo glede na to direktivo.

14 V uvodnih izjavah 5 in 12 Direktive 2006/115 je navedeno:

„(5) Za ustvarjalno in umetniško delo avtorjev in izvajalcev je nujno potreben primeren dohodek kot osnova za nadaljnje ustvarjalno in umetniško delo, investicije, ki jih zahteva proizvodnja fonogramov in produkcija filmov, pa so še posebej visoke in tvegane. Možnost zagotovitve tega dohodka in povračila investicij je mogoče učinkovito zagotoviti le z ustreznim pravnim varstvom imetnikov pravic.

[...]

(12) Treba je vzpostaviti ureditev, ki zagotavlja, da avtorji in izvajalci dobijo neodpovedljivo pravično nadomestilo in da morajo obdržati možnost, da uveljavljanje te pravice zaupajo kolektivnim organizacijam, ki jih zastopajo.“

15 Člen 2(2) te direktive določa:

„Glavni režiser kinematografskega ali avdiovizualnega dela velja za njegovega avtorja ali enega od avtorjev. Države članice lahko predvidijo, da za soavtorje veljajo tudi druge osebe.“

16 Člen 3 te direktive z naslovom „Imetniki pravic in predmet pravice dajanja v najem in pravice posojanja“ določa:

„1. Izključna pravica, da dovoli ali prepove dajanje v najem in posojanje, pripada:

(a) avtorju za izvirnik in primerke njegovega dela;

- (b) izvajalcu za posnetke njegove izvedbe;
- (c) proizvajalcu fonogramov za njegove fonograme;
- (d) producentu prvega posnetka filma za izvirnik in kopije njegovega filma.

[...]

4. Kadar izvajalci s producentom filma sklenejo individualno ali kolektivno pogodbo v zvezi s produkcijo filma, se brez poseganja v odstavek 6 domneva, če v pogodbi ni določeno drugače, da je izvajalec, zajet v tej pogodbi, prenesel svojo pravico dajanja v najem, pod pogoji iz člena 5.

5. Države članice lahko glede avtorjev predvidijo podobno domnevo kot v odstavku 4.

[...]“

- 17 Člen 5 te direktive z naslovom „Neodpovedljiva pravica do pravičnega nadomestila“ v odstavkih 1 in 2 določa:

„1. Kadar je avtor ali izvajalec prenesel ali dodelil svojo pravico dajanja v najem v zvezi s fonogramom oziroma izvirnikom ali kopijo filma producentu fonograma ali filma, ta avtor ali izvajalec obdrži pravico, da za najem dobi pravično nadomestilo.

2. Pravici do pridobitve pravičnega nadomestila za najem se avtorji ali izvajalci ne morejo odpovedati.“

Direktiva 2006/116/ES

- 18 Direktiva 93/98 je bila razveljavljena z Direktivo 2006/116/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2006 o trajanju varstva avtorske pravice in določenih sorodnih pravic (UL L 372, str. 12). V zadnji direktivi so kodificirane in s podobnimi besedami povzete določbe iz Direktive 93/98. Glede na čas dejanskega stanja v sporu o glavni stvari (marec 2008) se *ratione temporis* uporablja Direktiva 2006/116, tako da bo Sodišče vprašanja predložitvenega sodišča preučilo glede na to direktivo.

- 19 V uvodni izjavi 5 Direktive 2006/116 je navedeno:

„Določbe te direktive ne bi smele vplivati na uporabo določb členov 14a(2)(b), (c) in (d) ter (3) Bernske konvencije v državah članicah.“

- 20 Člen 2 te direktive z naslovom „Kinematografska ali avdiovizualna dela“ določa:

„1. Glavni režiser kinematografskega ali avdiovizualnega dela velja za njegovega avtorja ali soavtorja. Države članice lahko določijo druge soavtorje.

2. Varstvo kinematografskih ali avdiovizualnih del preneha 70 let po smrti zadnje preživele osebe od naštetih oseb, ne glede na to, ali so te osebe določene kot soavtorji: glavni režiser, pisec scenarija, avtor dialogov in skladatelj glasbe, ustvarjene posebej za uporabo v kinematografskem ali avdiovizualnem delu.“

Nacionalno pravo

- 21 Člen 38(1) zakona o avtorski pravici (Urheberrechtsgesetz, BGBl. 111/1936), kakor je bil spremenjen z zveznim zakonom, ki je bil objavljen v *Bundesgesetzblatt für die Republik Österreich* I, 58/2010 (v nadaljevanju: UrhG), določa:

„Pravico do izkoriščanja avtorskega dela na komercialno izdelanih kinematografskih delih ima imetnik podjetja (filmski producent) [...]. Zakonska pravica do plačila nadomestila avtorju pripada do polovice filmskemu producentu in do polovice avtorju, če ni neodpovedljiva in če se filmski producent ni dogovoril česa drugega z avtorjem [...].“

- 22 Člen 42b(1) UrhG določa:

„Če se pričakuje, da se bo neko delo, ki se oddaja po radiu, daje na voljo javnosti ali zapiše na nosilec slike ali zvoka v komercialne namene, zaradi njegove narave reproduciralo z zapisom na nosilec slike ali zvoka v skladu s členom 42, od (2) do (7), in sicer za lastno ali zasebno uporabo, ima avtor pravico do pravičnega nadomestila (nadomestila za prazne nosilce zvoka ali slike), če se nosilci podatkov v domači državi komercialno dajejo v promet za plačilo; za nosilce podatkov se štejejo prazni nosilci slike ali zvoka, primerni za take načine reprodukcije, ali drugi za to predvideni nosilci slike ali zvoka.“

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

- 23 Tožeča stranka v postopku v glavni stvari, M. Luksan, je scenarist in glavni režiser dokumentarnega filma z naslovom „Fotos von der Front“ (Fotografije s fronte) o nemški vojni fotografiji med drugo svetovno vojno. Ni sporno, da je ta dokumentarni film, v katerem je kritično prikazana razdvojenost vojne fotografije, kinematografsko delo, ki je iz tega naslova varovano kot izvirno delo.
- 24 Tožena stranka v postopku v glavni stvari, P. van der Let, ustvarja kinematografska dela in druga audiovizualna dela v komercialne namene.
- 25 Stranki sta marca 2008 sklenili „režijski in avtorski dogovor“ (pogodba o avdiovizualni produkciji), v skladu s katerim je M. Luksan scenarist in glavni režiser zadevnega filma, P. van der Let pa naj bi prevzel produkcijo in izkoriščanje filma. M. Luksan je na podlagi te pogodbe na P. van der Leta prenesel vse avtorske in/ali sorodne pravice na tem filmu. Iz tega prenosa pravic so bili izrecno izvzeti nekateri načini izkoriščanja, in sicer dajanje na voljo javnosti v digitalnih omrežjih in oddajanje v okviru „closed-circuit television“ in „pay TV“, torej (šifrirano) oddajanje zaprtim krogom uporabnikov za posebno plačilo.
- 26 Poleg tega v pogodbi ni bilo nobene izrecne določbe o zakonski pravici do nadomestila, kot je nadomestilo za prazne nosilce zvoka ali slike na podlagi člena 42b UrhG („Leerkassettenvergütung“, dobesedno „nadomestilo za prazne nosilce“).
- 27 Spor v postopku v glavni stvari temelji na tem, da je producent, P. van der Let, omogočil dostop do zadevnega filma po spletu in da je zadevne pravice glede tega odstopil portalu Movieurope.com. Film je bilo tako mogoče prenesti s tega spletnega mesta na podlagi sheme „video on demand“ (video na zahtevo). Producent je po spletu omogočil dostop tudi do napovednika filma, in sicer prek spletnega mesta You Tube, in je pravice za „pay TV“ odstopil družbi Scandinavia TV.
- 28 V teh okoliščinah je režiser, M. Luksan, zoper producenta, P. van der Leta, vložil tožbo pri predložitvenem sodišču. Trdi, da glede na načine izkoriščanja, ki so mu v pogodbi pridržani (pravica oddajanja zaprtim krogom uporabnikov prek sheme „video on demand“ in „pay TV“), to, kako producent izkorišča film iz postopka v glavni stvari, pomeni kršitev te pogodbe in njegovih avtorskih pravic.

- 29 P. van der Let, nasprotno, trdi, da mu kot producentu filma na podlagi „odstopa po samem zakonu“ iz člena 38(1), prvi stavek, UrhG pripadajo vse izključne pravice izkoriščanja zadevnega filma in da so dogovori, ki odstopajo od tega pravila, oziroma pridržki z enakim učinkom neveljavni.
- 30 Poleg tega P. van der Let trdi, da zakonska pravica do nadomestila, ki je določena v UrhG, zlasti „nadomestila za prazne nosilce zvoka ali slike“, deli usodo pravic izkoriščanja. Zato naj bi mu, ker ima na podlagi pogodbe vse pravice izkoriščanja filma, v celoti pripadala tudi zakonska pravica do nadomestila. P. van der Let namreč meni, da mu pripada ne samo zakonska pravica do nadomestila do ene polovice, ki pripada filmskemu producentu na podlagi člena 38(1), drugi stavek, UrhG, ampak tudi druga polovica navedene pravice, ki v skladu s tem členom načeloma pripada avtorju filma (M. Luksanu kot režiserju). Dogovor, ki odstopa od te zakonske določbe, naj bi bil namreč dopusten.
- 31 M. Luksan to tezo izpodbija in predložitvenemu sodišču predlaga, naj ugotovi, da mu pripada zakonska pravica do nadomestila do polovice.
- 32 V skladu z navedbami predložitvenega sodišča se v avstrijski doktrini in sodni praksi šteje, da člen 38(1), prvi stavek, UrhG določa originarno in neposredno dodelitev pravic izkoriščanja avtorskega dela izključno filmskemu producentu, in ne „odstopa po samem zakonu“ ali domneve prenosa teh pravic. Na podlagi te razlage člena 38(1) UrhG so dogovori, ki odstopajo od tega načela neposredne in originarne dodelitve, neveljavni.
- 33 V zvezi z zakonsko pravico do nadomestila, zlasti „nadomestila za prazne nosilce zvoka ali slike“, člen 38(1), drugi stavek, UrhG določa, da ta pripada do polovice filmskemu producentu in do polovice avtorju filma, pri čemer izrecno dopušča – tudi glede polovičnega deleža avtorja filma – od tega načela odstopajoče dogovore.
- 34 V teh okoliščinah se predložitveno sodišče nagiba k stališču, da je člen 38(1), prvi in drugi stavek, UrhG, kot je bil do zdaj razlagan v avstrijski doktrini in sodni praksi, v nasprotju s pravom Unije. Meni, da bi bilo treba na podlagi razlage, ki bi bila v skladu s pravom Unije, šteti, da člen 38(1), prvi stavek, UrhG določa izpodbojno domnevo odstopa. Poleg tega naj bi imel glavni režiser neodpovedljivo pravico do pravičnega nadomestila. V zvezi z zakonsko pravico do nadomestila predložitveno sodišče meni, da čeprav člen 38(1), drugi stavek, UrhG to pravico do polovice podeljuje avtorju filma, kar se mu zdi pravično, pa ne bi smelo biti dovoljeno, da se odstopi od tega pravila razdelitve.
- 35 Predložitveno sodišče želi izvedeti, ali je treba ustrezne določbe UrhG, ki podeljujejo nekatere pravice producentu ne glede na pogodbeno določila, uporabljati, kakor so jih avstrijska sodišča razlagala do zdaj, ali pa je treba uvesti drugačno in s pravom Unije skladno razlago.
- 36 V teh okoliščinah je Handelsgericht Wien prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:
- „1. Ali je treba določbe prava Evropske unije glede avtorske in sorodnih pravic, zlasti določbe člena 2(2), (5) in (6) Direktive 92/100, člena 1(5) Direktive 93/83 in člena 2(1) Direktive 93/98 v povezavi s členom 4 Direktive 92/100, členom 2 Direktive 93/83 in členi 2, 3 in 5(2)(b) Direktive 2001/29, razlagati tako, da pravice izkoriščanja, kot so reprodukcija, pravica radiodifuznega oddajanja po satelitu in druge priobčitve javnosti v obliki dajanja na voljo javnosti, vsekakor pripadajo neposredno na podlagi zakona (originarno) glavnemu režiserju kinematografskega ali avdiovizualnega dela ali dodatnim osebam, ki jih je zakonodajalec države članice določil kot avtorje filma, in ne neposredno (originarno) in izključno filmskemu producentu; ali zakoni držav članic, ki pravice do izkoriščanja avtorskega dela na podlagi zakona neposredno (originarno) in izključno dodelijo filmskemu producentu, nasprotujejo pravu Evropske unije?

2. Ob pritrtilnem odgovoru na prvo vprašanje:

- (a) Ali je na podlagi prava Evropske unije zakonodajalcu države članice tudi v zvezi z drugimi pravicami, kot sta pravica dajanja v najem in pravica posojanja, prepuščeno, da predvidi zakonsko domnevo v korist prenosa takšnih pravic na filmskega producenta za pravice izkoriščanja v smislu [prvega vprašanja], ki pripadajo glavnemu režiserju kinematografskega ali avdiovizualnega dela ali dodatnim avtorjem filma, ki jih je določil zakonodajalec države članice, in ali je treba v primeru pritrtilnega odgovora upoštevati pogoje iz člena 2(5) in (6) Direktive 92/100 v povezavi s členom 4 te direktive?
- (b) Ali je treba originarno imetništvo glavnega režiserja kinematografskega ali avdiovizualnega dela ali dodatnih avtorjev filma, ki jih je določil zakonodajalec države članice, uporabljati tudi za pravice do pravičnega nadomestila, ki jih je priznal zakonodajalec države članice, kot je tako imenovano nadomestilo za prazne nosilce zvoka ali slike v skladu s členom 42b UrhG oziroma za pravice do pravičnega nadomestila v smislu člena 5(2)(b) Direktive 2001/29?

3. Ob pritrtilnem odgovoru na drugo vprašanje[, točka (b)]:

Ali je zakonodajalcu države članice na podlagi prava Evropske unije prepuščeno, da predvidi glede pravic v smislu [drugega vprašanja, točka (b)], ki pripadajo glavnemu režiserju kinematografskega ali avdiovizualnega dela ali dodatnim avtorjem filma, ki jih je določil zakonodajalec države članice, zakonsko domnevo v korist prenosa takšnih pravic do plačila nadomestila na filmskega producenta, in ali je treba ob pritrtilnem odgovoru upoštevati pogoje iz člena 2(5) in (6) Direktive 92/100 v povezavi s členom 4 te direktive?

4. Ob pritrtilnem odgovoru na tretje vprašanje:

Ali je v skladu z zgoraj navedenimi določbami prava Evropske unije na področju avtorske pravice in sorodnih pravic ureditev iz zakona države članice, v skladu s katero se glavnemu režiserju kinematografskega ali avdiovizualnega dela ali dodatnim avtorjem filma, ki jih je določil zakonodajalec države članice, sicer prizna pravica do polovice zakonske pravice do plačila nadomestila, pri čemer se v zvezi s to pravico lahko dogovori kaj drugega in zaradi tega ni neodpovedljiva?“

Vprašanja za predhodno odločanje

Prvo vprašanje

37 Predložitveno sodišče s prvim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba določbe členov 1 in 2 Direktive 93/83 ter člena 2 in 3 Direktive 2001/29 v povezavi s členoma 2 in 3 Direktive 2006/115 in s členom 2 Direktive 2006/116 razlagati tako, da pravice izkoriščanja kinematografskega dela, kot so te v postopku v glavni stvari (pravica radiodifuznega oddajanja po satelitu, pravica reproduciranja in druge pravice priobčitve javnosti v obliki dajanja na voljo javnosti), po samem zakonu neposredno in originarno pripadajo glavnemu režiserju kot avtorju dela. Sprašuje, ali zato zgoraj navedene določbe nasprotujejo nacionalni zakonodaji, v kateri so zadevne pravice po samem zakonu in izključno podeljene producentu tega dela.

38 V uvodu je treba opozoriti, da so bile različne pravice izkoriščanja kinematografskega ali avdiovizualnega dela urejene v več direktivah. Najprej, v poglavju II Direktive 93/83 je urejena pravica radiodifuznega oddajanja po satelitu. Dalje, pravica reproduciranja in pravica priobčitve del javnosti z dajanjem na voljo javnosti sta urejeni v členih 2 in 3 Direktive 2001/29. Nazadnje, na pravico dajanja v najem in na pravico posojanja se nanašata člena 2 in 3 Direktive 2006/115.

- 39 Člen 1(5) Direktive 93/83 določa, da velja glavni režiser kinematografskega ali avdiovizualnega dela za njegovega avtorja ali soavtorja.
- 40 Prav tako člen 2(2) Direktive 2006/115 določa, da glavni režiser kinematografskega dela velja za njegovega avtorja ali enega od avtorjev.
- 41 Nasprotno, ugotoviti je treba, da v Direktivi 2001/29 ni nobene izrecne navedbe glede statusa glavnega režiserja kinematografskega dela.
- 42 V teh okoliščinah se na prvem mestu postavlja vprašanje, kakšen je položaj glavnega režiserja kinematografskega dela glede pravic izkoriščanja, urejenih z Direktivo 2001/29.
- 43 V zvezi s tem je iz uvodne izjave 20 Direktive 2001/29 razvidno, da ta direktiva temelji na načelih in pravilih, ki so že opredeljena v trenutno veljavnih direktivah na tem področju, med drugim Direktivi 92/100 o pravici dajanja v najem in pravici posojanja (postala Direktiva 2006/115) in Direktivi 93/98 o uskladitvi trajanja varstva avtorske pravice (postala Direktiva 2006/116). Določeno je, da Direktiva 2001/29 ta načela in pravila razvija ter jih umešča v kontekst informacijske družbe. Zato se z uporabo določb Direktive 2001/29 ne sme posegati v določbe zadnjih dveh direktiv, razen če ni v Direktivi 2001/29 določeno drugače (glej v tem smislu sodbo z dne 4. oktobra 2011 v združenih zadevah Football Association Premier League in drugi, C-403/08 in C-429/08, ZOdl., str. I-9159, točki 187 in 188).
- 44 Člen 2 Direktive 2006/116 z naslovom „Kinematografska ali avdiovizualna dela“ pa v odstavku 1 določa splošno pravilo, v skladu s katerim glavni režiser kinematografskega dela velja za njegovega avtorja ali soavtorja, pri čemer lahko države članice določijo druge soavtorje.
- 45 Tako je treba to določbo razlagati, kot da ima ne glede na kakršno koli izbiro v nacionalnem pravu glavni režiser kinematografskega dela v vsakem primeru – drugače kot drugi avtorji takega dela – na podlagi Direktive 2006/116 status avtorja.
- 46 Poleg tega člen 2(2) Direktive 2006/116 določa trajanje varstva kinematografskih ali avdiovizualnih del. Ta določba nujno zahteva, da je tako delo, vključno s pravicami njegovega avtorja ali soavtorjev in zlasti pravicami glavnega režiserja, učinkovito pravno varovano.
- 47 Ker v Direktivi 2001/29 ni določeno drugače in ker se z uporabo njenih določb ne sme posegati v določbe Direktive 2006/116 in Direktive 2006/115, zlasti v člen 2(2) zadnje direktive, je treba člena 2 in 3 Direktive 2001/29 razlagati tako, da so avtorske pravice glavnega režiserja kinematografskega dela, ki so določene v teh členih, zagotovljene.
- 48 Na podlagi zgoraj navedenega je mogoče sklepati, da glede vseh zadevnih pravic izkoriščanja, vključno s tistimi, ki so urejene v Direktivi 2001/29, glavni režiser kinematografskega dela velja za njegovega avtorja ali soavtorja.
- 49 Na drugem mestu je treba ugotoviti, ali pravice izkoriščanja kinematografskega dela, kot so te v postopku v glavni stvari (pravica radiodifuznega oddajanja po satelitu, pravica reproduciranja in druge pravice priobčitve javnosti v obliki dajanja na voljo javnosti), po samem zakonu neposredno in originarno pripadajo njegovemu glavnemu režiserju kot avtorju dela oziroma ali lahko te pravice glede na okoliščine primera neposredno, originarno in izključno pripadajo producentu dela.
- 50 Glede pravice radiodifuznega oddajanja po satelitu člen 2 Direktive 93/83 zgolj avtorju podeljuje izključno pravico, da dovoli priobčitev avtorsko-pravno varovanih del javnosti po satelitu.

- 51 Glede pravice reproduciranja člen 2 Direktive 2001/29 kot imetnike te pravice priznava avtorje, kar zadeva njihova dela, in producente prvega posnetka filmov, kar zadeva izvirnik in primerke njihovih filmov.
- 52 Glede pravice priobčitve del z dajanjem na voljo javnosti člen 3 Direktive 2001/29 to pravico prav tako določa v korist avtorjev, kar zadeva njihova dela, in v korist producentov prvega posnetka filmov, kar zadeva izvirnik in primerke njihovih filmov.
- 53 Tako so v določbah iz prejšnjih treh točk glavnemu režiserju kot avtorju originarno podeljene pravice izkoriščanja kinematografskega dela, na katere se nanaša postopek v glavni stvari.
- 54 Vendar se ne glede na te določbe sekundarne zakonodaje avstrijska vlada v stališčih, ki jih je predložila Sodišču, sklicuje na povezane določbe odstavkov 2(b) in 3 člena 14bis Bernske konvencije o kinematografskih delih, na podlagi katerih naj bi lahko te pravice podelila zgolj producentu dela.
- 55 Iz teh povezanih določb namreč izhaja, da je v nacionalni zakonodaji kot odstopanje lahko določeno, da glavnemu režiserju niso priznane nekatere pravice izkoriščanja kinematografskega dela, kot so med drugim pravica reproduciranja in pravica priobčitve javnosti.
- 56 Glede tega je treba najprej opozoriti, da so vse države članice Unije pristopile k Bernski konvenciji, nekatere pred 1. januarjem 1958, druge pa pred pristopom k Uniji.
- 57 Glede člena 14bis Bernske konvencije, ki se nanaša na kinematografska dela, je treba opozoriti, da je bil uveden s spremembami konvencije, sprejetimi v Bruslju leta 1948 in v Stockholmu leta 1967.
- 58 Tako ima Bernska konvencija značilnosti mednarodnega sporazuma v smislu člena 351 PDEU, v skladu s katerimi določbe Pogodbe ne vplivajo na pravice in obveznosti, ki izhajajo iz sporazumov med eno ali več državami članicami na eni strani ter eno ali več tretjimi državami na drugi strani, ki so bili sklenjeni pred 1. januarjem 1958 ali – za države, ki pristopajo – pred datumom njihovega pristopa.
- 59 V nadaljevanju je treba navesti, da mora Unija, kljub temu da ni pogodbenica Bernske konvencije, na podlagi člena 1(4) Pogodbe SOIL o avtorski pravici, katere podpisnica je ter ki je del njenega pravnega reda in izvajanju katere je namenjena Direktiva 2001/29, spoštovati člene od 1 do 21 Bernske konvencije (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Football Association Premier League in drugi, točka 189 in navedena sodna praksa). Zato mora Unija med drugim spoštovati člen 14bis Bernske konvencije.
- 60 V teh okoliščinah se postavlja vprašanje, ali je treba določbe iz direktiv 93/83 in 2001/29, ki so bile navedene v točkah od 50 do 52 te sodbe, ob upoštevanju člena 1(4) Pogodbe SOIL o avtorski pravici razlagati tako, da lahko država članica v svoji nacionalni zakonodaji na podlagi člena 14bis Bernske konvencije ob sklicevanju na možnost, ki ji jo podeljuje ta člen konvencije, glavnemu režiserju ne prizna pravic izkoriščanja kinematografskega dela, na katere se nanaša postopek v glavni stvari.
- 61 Glede tega je treba najprej opozoriti, da je namen določbe člena 351, prvi odstavek, PDEU v skladu z načeli mednarodnega prava pojasniti, da uporaba Pogodbe ne vpliva na zavezo zadevne države članice, da bo spoštovala pravice tretjih držav, ki izhajajo iz sporazuma, sklenjenega pred njenim pristopom, in da bo izpolnila svoje ustrezne obveznosti (glej sodbi z dne 28. marca 1995 v zadevi Evans Medical in Macfarlan Smith, C-324/93, Recueil, str. I-563, točka 27, in z dne 14. januarja 1997 v zadevi Centro-Com, C-124/95, Recueil, str. I-81, točka 56).
- 62 Vendar če na podlagi takega sporazuma država članica lahko sprejme ukrep, ki je v nasprotju s pravom Unije, ni pa tega dolžna storiti, država članica takega ukrepa ne sme sprejeti (glej v tem smislu zgoraj navedeni sodbi Evans Medical in Macfarlan Smith, točka 32, in Centro-Com, točka 60).

- 63 To sodno prakso je treba *mutatis mutandis* uporabiti, tudi če je zaradi razvoja prava Unije zakonodajni ukrep, ki ga je država članica sprejela v skladu z možnostjo na podlagi predhodnega mednarodnega sporazuma, v nasprotju s tem pravom. V takem položaju se zadevna država članica ne more sklicevati na ta sporazum, da bi se izognila izpolnitvi poznejših obveznosti, nastalih na podlagi prava Unije.
- 64 Zakonodajalec Unije pa je z določitvijo, da glavni režiser kinematografskega dela velja za njegovega avtorja ali soavtorja, izvajal pristojnosti Unije na področju intelektualne lastnine. V teh okoliščinah države članice niso več pristojne za sprejetje določb, ki ne bi bile v skladu s to ureditvijo Unije. Zato se ne morejo več sklicevati na možnost, ki jim je bila podeljena s členom 14bis Bernske konvencije.
- 65 Dalje je treba ugotoviti, da zakonodajni ukrep, kot je opisan v točki 60 te sodbe, ni skladen s ciljem, ki mu sledi Direktiva 2001/29.
- 66 Iz uvodne izjave 9 Direktive 2001/29, v kateri sta med drugim urejeni pravica reproduciranja in pravica priobčitve del javnosti, je namreč razvidno, da je želel zakonodajalec Unije na podlagi ocene, da je varstvo avtorske pravice bistvenega pomena za intelektualno ustvarjanje, avtorjem zagotoviti visoko stopnjo varstva. Intelektualna lastnina je bila tako priznana kot sestavni del lastnine.
- 67 Ker pa je bil status avtorja priznan glavnemu režiserju kinematografskega dela, ne bi bilo v skladu s ciljem, ki mu sledi Direktiva 2001/29, če bi se dopustilo, da se temu ustvarjalcu ne bi priznale zadevne pravice izkoriščanja.
- 68 Nazadnje je treba opozoriti, da ima v skladu s členom 17(1) Listine Evropske unije o temeljnih pravicah vsakdo pravico imeti v posesti svojo zakonito pridobljeno lastnino, jo uporabljati, z njo razpolagati in jo komu zapustiti. Lastnina se nikomur ne sme odvzeti, razen v javno korist v primerih in pod pogoji, ki jih določa zakon, vendar le proti pravični in pravočasni odškodnini za njeno izgubo. Uživanje lastnine se lahko uredi z zakonom, kolikor je to potrebno zaradi splošnega interesa. V odstavku 2 istega člena je določeno, da je zagotovljeno varstvo intelektualne lastnine.
- 69 Glede na to, kar je bilo ugotovljeno v točki 53 te sodbe, je treba glavnega režiserja kinematografskega dela obravnavati, kot da mu na podlagi prava Unije po samem zakonu pripada pravica, da ima v posesti intelektualno lastnino na tem delu.
- 70 V teh okoliščinah to, da mu v nacionalni zakonodaji niso podeljene zadevne pravice izkoriščanja, pomeni, da mu ni priznana pravica do intelektualne lastnine, ki jo ima po samem zakonu.
- 71 Iz zgoraj navedenega izhaja, da določb direktiv 93/83 in 2001/29, ki so bile navedene v točkah od 50 do 52 te sodbe, ob upoštevanju člena 1(4) Pogodbe SOIL o avtorski pravici ni mogoče razlagati tako, da država članica v svoji nacionalni zakonodaji na podlagi člena 14bis Bernske konvencije ob sklicevanju na možnost, ki ji jo podeljuje ta člen konvencije, glavnemu režiserju morda ne bi priznala pravic izkoriščanja kinematografskega dela, na katere se nanaša postopek v glavni stvari, ker taka razlaga, najprej, ne bi spoštovala pristojnosti Unije na tem področju, dalje, ne bi bila v skladu s ciljem, ki mu sledi Direktiva 2001/29, in nazadnje, ne bi bila skladna z zahtevami, ki izhajajo iz člena 17(2) Listine o temeljnih pravicah, ki zagotavlja varstvo intelektualne lastnine.
- 72 Glede na zgornje ugotovitve je treba na prvo postavljeno vprašanje odgovoriti, da je treba določbe členov 1 in 2 Direktive 93/83 ter člena 2 in 3 Direktive 2001/29 v povezavi s členoma 2 in 3 Direktive 2006/115 in s členom 2 Direktive 2006/116 razlagati tako, da pravice izkoriščanja kinematografskega dela, kot so te v postopku v glavni stvari (pravica reproduciranja, pravica radiodifuznega oddajanja po satelitu in druge pravice priobčitve javnosti v obliki dajanja na voljo javnosti), po samem zakonu neposredno in originarno pripadajo glavnemu režiserju. Zato je treba te določbe razlagati tako, da nasprotujejo nacionalni zakonodaji, v kateri so zadevne pravice izkoriščanja po samem zakonu in izključno podeljene producentu zadevnega dela.

Drugo vprašanje, točka (a)

- 73 Najprej je treba opozoriti, da je zakonodajalec Unije v členu 2(5) Direktive 92/100 uvedel domnevo prenosa pravice dajanja v najem na producenta kinematografskega dela.
- 74 Člen 3(4) Direktive 2006/115, ki povzema besedilo člena 2(5) Direktive 92/100, odslej določa, da se, kadar izvajalci s producentom filma sklenejo pogodbo v zvezi s produkcijo filma, domneva – če v pogodbi ni določeno drugače – da je izvajalec, zajet v tej pogodbi, svojo pravico dajanja v najem prenesel na producenta.
- 75 Poleg tega člen 3(5) Direktive 2006/115, ki povzema besedilo člena 2(6) Direktive 92/100, državam članicam omogoča, da predvidijo podobno domnevo glede avtorjev.
- 76 Ob upoštevanju tega uvodnega pojasnila je treba vprašanje predložitvenega sodišča razumeti, kot da se v bistvu nanaša na to, ali se lahko pravo Unije razlaga, kot da državam članicam dopušča možnost, da tako domnevo prenosa določijo tudi za pravice izkoriščanja kinematografskega dela, kot so te, na katere se nanaša postopek v glavni stvari (pravica radiodifuznega oddajanja po satelitu, pravica reproduciranja in druge pravice priobčitve javnosti v obliki dajanja na voljo javnosti), in če je tako, pod katerimi pogoji.
- 77 V zvezi s ciljem, ki mu sledijo v vprašanju za predhodno odločanje navedene določbe Direktive 2006/115, se je treba sklicevati na uvodno izjavo 5 te direktive, v kateri je pojasnjeno, prvič, da je za ustvarjalno in umetniško delo avtorjev in izvajalcev nujno potreben primeren dohodek kot osnova za nadaljnje ustvarjalno in umetniško delo in, drugič, da so investicije, ki jih zahteva proizvodnja fonogramov in produciranje filmov, posebej visoke in tvegane. Možnost zagotovitve tega dohodka in povračila investicij je mogoče učinkovito zagotoviti le z ustreznim pravnim varstvom imetnikov pravic.
- 78 Iz uvodne izjave 5 Direktive 2006/115 je med drugim razvidno, da je treba najti ravnotežje med spoštovanjem pravic in interesov različnih fizičnih oseb, ki so prispevale k intelektualnemu ustvarjanju filma, torej avtorja ali soavtorjev kinematografskega dela, ter pravic in interesov producenta filma, ki prevzame pobudo in odgovornost za realizacijo kinematografskega dela, pa tudi tveganja v zvezi s to investicijo.
- 79 V teh okoliščinah je dovoljeno ugotoviti, da je bila v okviru Direktive 2006/115 določba o domnevi prenosa pravice dajanja v najem na producenta filma uvedena zaradi uresničitve enega od ciljev, na katerega se nanaša uvodna izjava 5 te direktive, in sicer omogočiti producentu povračilo investicij, ki jih je izvedel zaradi realizacije kinematografskega dela.
- 80 Pri tem pa so morali biti v tej določbi o domnevi prenosa upoštevani tudi interesi glavnega režiserja kinematografskega dela. Glede tega je treba ugotoviti, da se s to določbo nikakor ne zanika pravilo, da avtorju po samem zakonu neposredno in originarno pripada pravica do dajanja v najem in do posojanja v povezavi z njegovim delom. S tem ko je namreč zakonodajalec Unije izrecno vključil pogoj „če v pogodbi ni določeno drugače“, je želel, da glavni režiser ohrani možnost, da s pogodbo sklene drugačen dogovor.
- 81 Tako je v skladu z zahtevo po ravnotežju iz točke 78 te sodbe zadevna določba o domnevi oblikovana na način, da zagotavlja, da producent filma pridobi pravico dajanja v najem kinematografskega dela, hkrati pa da lahko glavni režiser prosto razpolaga s pravicami, ki jih ima kot avtor, in tako zavaruje svoje interese.
- 82 Cilj zagotoviti zadovoljive donose teh investicij v kinematografijo pa presega zgolj varstvo pravice dajanja v najem in pravice do posojanja, ki sta urejeni z Direktivo 2006/115, ker je naveden tudi v drugih direktivah s tega področja.

- 83 Tako je v uvodni izjavi 10 Direktive 2001/29 potrjeno, da so investicije, potrebne za proizvodnjo proizvodov, kot so filmi ali multimedijski proizvodi, precejšnje. Zadostno pravno varstvo pravic intelektualne lastnine je torej nujno, če se želijo zagotoviti zadovoljivi donosi teh investicij (glej v tem smislu tudi sodbo z dne 13. julija 2006 v zadevi Komisija proti Portugalski, C-61/05, ZOdl., str. I-6779, točka 27).
- 84 Treba je navesti tudi, da je zakonodajalec Unije v uvodni izjavi 5 Direktive 2001/29 izrecno pojasnil, da – čeprav je treba trenutno veljavno zakonodajo o avtorski in sorodnih pravicah prilagoditi in dopolniti, da bo ustrezala ekonomskih realnostim, kot so nove oblike izkoriščanja – za varstvo intelektualne lastnine, nasprotno, niso potrebni novi koncepti.
- 85 V teh okoliščinah je – ker je, prvič, ob sprejetju Direktive 2001/29 v letu 2001 zakonodajalec Unije ohranil različne koncepte varstva intelektualne lastnine, ki so bili izoblikovani v okviru prejšnjih direktiv, in ker, drugič, v navedeni direktivi ni določil česa drugega – treba ugotoviti, da glede pravic izkoriščanja, ki so urejene v tej direktivi, ni želel izključiti uporabe koncepta, kot je ta o domnevi prenosa.
- 86 Iz zgoraj navedenega izhaja, da je določbo o domnevi prenosa, kot je ta, ki je glede pravice dajanja v najem in pravice posojanja izvirno določena v členu 2(5) in (6) Direktive 92/100 in nato v bistvu povzeta v členu 3(4) in (5) Direktive 2006/115, mogoče uporabiti tudi glede pravic izkoriščanja kinematografskega dela, kot so te iz postopka v glavni stvari (pravica radiodifuznega oddajanja po satelitu, pravica reproduciranja in druge pravice priobčitve javnosti v obliki dajanja na voljo javnosti).
- 87 Glede na zgornje ugotovitve je treba na drugo vprašanje, točka (a), odgovoriti, da je treba pravo Unije razlagati tako, da državam članicam daje možnost, da določijo domnevo o prenosu pravic izkoriščanja kinematografskega dela, kot so te, na katere se nanaša postopek v glavni stvari (pravica radiodifuznega oddajanja po satelitu, pravica reproduciranja in druge pravice priobčitve javnosti v obliki dajanja na voljo javnosti), na producenta kinematografskega dela, če taka domneva ni neizpodbojna, tako da zaradi nje glavni režiser zadevnega dela glede tega ne bi mogel skleniti drugačnega dogovora.

Drugo vprašanje, točka (b)

- 88 Predložitveno sodišče v bistvu sprašuje, ali pravica do pravičnega nadomestila, kot je pravično nadomestilo iz naslova izjeme „privatnega razmnoževanja“, ki ga določa člen 5(2)(b) Direktive 2001/29, po samem zakonu neposredno in originarno pripada glavnemu režiserju kot avtorju ali soavtorju kinematografskega dela.
- 89 Najprej je treba pojasniti, da bo na postavljeno vprašanje – ker se nanaša zgolj na pravično nadomestilo iz naslova izjeme privatnega razmnoževanja, ki je določeno v členu 5(2)(b) Direktive 2001/29 – odgovorjeno zgolj z vidika pravice reproduciranja in pravice do pravičnega nadomestila v zvezi z njo.
- 90 V uvodu je treba opozoriti, da v skladu s členom 2(a) Direktive 2001/29 države članice načeloma avtorjem podelijo izključno pravico, da dovolijo ali prepovejo neposredno ali posredno, začasno ali stalno reproduciranje svojega dela na vsak način in v vsaki obliki, v celoti ali deloma.
- 91 Člen 2(d) te direktive enako pravico podeljuje producentom prvega posnetka filmov, in sicer za izvirnik in primerke njihovih filmov.
- 92 Zato je treba tako glavnega režiserja – kot avtorja kinematografskega dela – kot tudi producenta – kot osebe, ki je odgovorna za investicije, ki so potrebne za produkcijo tega dela – obravnavati kot imetnika pravice reproduciranja po samem zakonu.

- 93 Poleg tega lahko na podlagi člena 5(2)(b) te direktive države članice predvidijo izjeme od izključne pravice reproduciranja imetnikov pravice reproduciranja, če gre za reprodukcije v katerem koli mediju, ki jih izdelata fizična oseba za privatno uporabo in v namene, ki niso niti posredno niti neposredno komercialni (izjema privatnega razmnoževanja), ob pogoju, da zagotovijo, da imetniki zadevnih pravic v zameno prejmejo pravično nadomestilo.
- 94 Ker je glavni režiser kinematografskega dela eden od teh imetnikov, ga je treba zato obravnavati, kot da je po samem zakonu neposredno in originarno upravičen do pravičnega nadomestila, dolgovanega iz naslova izjeme privatnega razmnoževanja.
- 95 Glede na zgornje ugotovitve je treba na drugo vprašanje, točka (b), odgovoriti, da je treba pravo Unije razlagati tako, da ima glavni režiser kot avtor kinematografskega dela po samem zakonu neposredno in originarno pravico do pravičnega nadomestila iz naslova izjeme „privatnega razmnoževanja“, ki je določeno v členu 5(2)(b) Direktive 2001/29.

Tretje in četrto vprašanje

- 96 Predložitveno sodišče s tema vprašanjema, ki ju je treba preučiti skupaj, v bistvu sprašuje, ali je treba pravo Unije razlagati tako, da daje državam članicam možnost, da določijo domnevo o prenosu pravice do nadomestila, ki pripada glavnemu režiserju kinematografskega dela, na producenta navedenega dela.
- 97 Glede tega ni sporno, da se na podlagi določbe notranjega prava iz postopka v glavni stvari, s katero je določena ta domneva, glavni režiser kinematografskega dela lahko odpove svoji pravici do pravičnega nadomestila.
- 98 Tako je treba najprej preučiti, ali pravo Unije nasprotuje določbi notranjega prava, na podlagi katere se lahko glavni režiser kinematografskega dela odpove pravici do pravičnega nadomestila.
- 99 V uvodu je treba pojasniti, da bo na postavljeni vprašanji – ker se nanašata na pravico do nadomestila v smislu prejšnjega vprašanja – odgovorjeno zgolj z vidika pravice reproduciranja in pravice do pravičnega nadomestila iz naslova izjeme privatnega razmnoževanja, ki ga določa člen 5(2)(b) Direktive 2001/29.
- 100 Kot je bilo navedeno v točki 93 te sodbe, je iz člena 5(2)(b) Direktive 2001/29 razvidno, da mora biti v državah članicah, ki so se odločile uvesti izjemo privatnega razmnoževanja, imetnikom zadevnih pravic v zameno izplačano pravično nadomestilo. Iz takega besedila je razvidno, da zakonodajalec Unije ni želel dopustiti, da bi se zainteresirane osebe lahko odpovedale prejetju takega nadomestila.
- 101 Poleg tega je treba člen 5(2)(b) te direktive – ker določa izjemo od izključne pravice do reproduciranja, ki jo ima avtor na svojem delu – razlagati ozko, kar pomeni, da s tako izjemo ni mogoče zajeti ničesar, kar ni izrecno določeno v zadevni določbi. V tej določbi je dovoljena zgolj izjema od pravice reproduciranja, ki je ni mogoče razširiti na pravico do nadomestila.
- 102 To ugotovitev glede na kontekst potrjujejo določbe člena 5(2) Direktive 2006/115 – ob upoštevanju uvodne izjave 12 te direktive – ki povzemajo besedilo člena 4(2) Direktive 92/100 in uvodne izjave 15 te direktive, na katero se sklicuje predložitveno sodišče. V teh določbah je pojasnjeno, da se pravici do pravičnega nadomestila iz naslova dajanja v najem avtorji ne morejo odpovedati.
- 103 Zakonodajalec Unije je sicer v okviru direktiv 92/100 in 2006/115 uporabil izraz „rémunération“ namesto „compensation“ iz Direktive 2001/29. Vendar je namen pojma „rémunération“ ravno tako zagotovitev odškodnine avtorjem, ker je njegov namen nadomestilo škode, ki jim je nastala (glej v tem smislu sodbo z dne 30. junija 2011 v zadevi VEWA, C-271/10, ZOdl., str. I-5815, točka 29).

- 104 Kot je bilo navedeno v točkah 84 in 85 te sodbe, je zakonodajalec Unije ob sprejetju Direktive 2001/29 ohranil koncepte varstva intelektualne lastnine, izoblikovane v okviru prejšnjih direktiv, razen če ni izrecno določeno drugače.
- 105 V tej zadevi glede pravice do pravičnega nadomestila, ki je dolgovano avtorjem iz naslova izjeme privatnega razmnoževanja, iz nobene določbe Direktive 2001/29 ne izhaja, da je zakonodajalec Unije nosilcu te pravice priznal možnost, da se ji odpove.
- 106 Poleg tega je Sodišče že razsodilo, da določbe člena 5(2)(b) Direktive 2001/29, če naj bi ohranile polni učinek, državi članici, ki je v nacionalnem pravu uvedla izjemo privatnega razmnoževanja, nalagajo obveznost rezultata, tako da mora ta država v okviru svojih pristojnosti zagotoviti učinkovito pobiranje pravičnega nadomestila, katerega namen je imetnikom pravic nadomestiti škodo, ki so jo utrpeli (glej v tem smislu sodbo z dne 16. junija 2011 v zadevi Stichting de Thuiskopie, C-462/09, ZOdl., str. I-5331, točka 34). To, da se državam članicam naloži taka obveznost rezultata, da se pobere pravično nadomestilo v korist imetnikov pravic, je nemogoče konceptualno uskladiti z možnostjo takega imetnika, da se temu pravičnemu nadomestilu odpove.
- 107 Na podlagi vsega navedenega je mogoče ugotoviti, da pravo Unije nasprotuje določbi notranjega prava, na podlagi katere se lahko glavni režiser kinematografskega dela odpove svoji pravici do pravičnega nadomestila.
- 108 *A fortiori*, pravo Unije je treba razlagati, kot da državam članicam ne daje možnosti, da določijo neizpodbojno domnevo prenosa pravice do nadomestila, ki pripada glavnemu režiserju kinematografskega dela, na producenta navedenega dela, ker bi bil s tako domnevo glavni režiser prikrajšan za izplačilo pravičnega nadomestila iz člena 5(2)(b) Direktive 2001/29. Kot je bilo navedeno v točki 100 te sodbe, mora biti glavnemu režiserju kot imetniku pravice reproduciranja to nadomestilo nujno izplačano.
- 109 Glede na zgornje ugotovitve je treba na postavljeni tretje in četrto vprašanje odgovoriti, da je treba pravo Unije razlagati tako, da državam članicam ne daje možnosti, da določijo domnevo prenosa pravice do pravičnega nadomestila, ki pripada glavnemu režiserju kinematografskega dela, na producenta navedenega dela, ne glede na to, ali je ta domneva neizpodbojna ali je od nje mogoče odstopiti.

Stroški

- 110 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (tretji senat) razsodilo:

- 1. Določbe členov 1 in 2 Direktive Sveta 93/83/EGS z dne 27. septembra 1993 o uskladitvi določenih pravil o avtorski in sorodnih pravicah v zvezi s satelitskim radiodifuznim oddajanjem in kabelsko retransmisijo ter člena 2 in 3 Direktive 2001/29/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. maja 2001 o usklajevanju določenih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi v povezavi s členoma 2 in 3 Direktive 2006/115/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2006 o pravici dajanja v najem in pravici posojanja ter o določenih pravicah, sorodnih avtorski pravici, na področju intelektualne lastnine in s členom 2 Direktive 2006/116/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2006 o trajanju varstva avtorske pravice in določenih sorodnih pravic je treba razlagati tako, da pravice izkoriščanja kinematografskega dela, kot so te v postopku v glavni stvari (pravica reproduciranja, pravica radiodifuznega oddajanja po satelitu in**

druge pravice priobčitve javnosti v obliki dajanja na voljo javnosti), po samem zakonu neposredno in originarno pripadajo glavnemu režiserju. Zato je treba te določbe razlagati tako, da nasprotujejo nacionalni zakonodaji, v kateri so zadevne pravice izkoriščanja po samem zakonu in izključno podeljene producentu zadevnega dela.

2. Pravo Unije je treba razlagati tako, da državam članicam daje možnost, da določijo domnevo o prenosu pravic izkoriščanja kinematografskega dela, kot so te, na katere se nanaša postopek v glavni stvari (pravica radiodifuznega oddajanja po satelitu, pravica reproduciranja in druge pravice priobčitve javnosti v obliki dajanja na voljo javnosti), na producenta kinematografskega dela, če taka domneva ni neizpodbojna, tako da zaradi nje glavni režiser zadevnega dela glede tega ne bi mogel skleniti drugega dogovora.
3. Pravo Unije je treba razlagati tako, da ima glavni režiser kot avtor kinematografskega dela po samem zakonu neposredno in originarno pravico do pravičnega nadomestila iz naslova izjeme „privatnega razmnoževanja“, ki je določeno v členu 5(2)(b) Direktive 2001/29.
4. Pravo Unije je treba razlagati tako, da državam članicam ne daje možnosti, da določijo domnevo prenosa pravice do pravičnega nadomestila, ki pripada glavnemu režiserju kinematografskega dela, na producenta zadevnega dela, ne glede na to, ali je ta domneva neizpodbojna ali je od nje mogoče odstopiti.

Podpisi